

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1998/48
Karar Sayısı : 1998/85
Karar Günü : 22.12.1998
R.G. Tarih-Sayı :31.03.2000-24006

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Danıştay Onuncu Dairesi

İTİRAZIN KONUSU : 7.12.1994 günlü, 4054 sayılı "Rekabetin Korunması Hakkında Kanun"un 55. maddesinin birinci fıkrasının birinci tümcesinin, Anayasa'nın 2., 9., 142. ve 155. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Rekabet Kurulu'nun 13.8.1998 günlü, 78/601-111 sayılı tedbir kararının iptali istemiyle açılan davada, Danıştay 10. Dairesi, 4054 sayılı Yasa'nın 55. maddesinin birinci fıkrasının birinci tümcesinin Anayasa'ya aykırılığı savıyla iptali için doğrudan başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A-İtiraz Konusu Yasa Kuralı

4054 sayılı Yasa'nın itiraz konusu birinci fıkrayı da içeren 55. maddesi şöyledir:

"Madde 55- Kurulun nihaî kararlarına, tedbir kararlarına, para cezalarına ve süreli para cezalarına karşı kararın taraflara tebliğinden itibaren süresi içinde Danıştaya başvurulabilir. Bu süre içinde yargı yoluna başvurulmazsa karar kesinleşir.

Para cezaları Kurulun kararı kesinleşmeden tahsil edilemez. Kurulun para cezası veya süreli para cezası veren kararının yerine getirilmesi, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine tabidir."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

İtiraz başvurusunda dayanılan Anayasa kuralları şunlardır:

1- "MADDE 2.- Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir."

2- "MADDE 9.- Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır."

3- "MADDE 142.- Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir."

4- "MADDE 155.- Danıştay, idarî mahkemelerce verilen ve kanunun başka bir idarî yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Kanunla gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.

Danıştay, davaları görmek, Başbakan ve Bakanlar Kurulunca gönderilen kanun tasarıları hakkında düşüncesini bildirmek, tüzük tasarılarını ve imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerini incelemek, idarî uyuşmazlıkları çözümlmek ve kanunla gösterilen diğer işleri yapmakla görevlidir.

Danıştay üyelerinin dörtte üçü, birinci sınıf idarî yargı hâkim ve savcıları ile bu meslekten sayılanlar arasından Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu; dörtte biri, nitelikleri kanunda belirtilen görevliler arasından Cumhurbaşkanı; tarafından seçilir.

Danıştay Başkanı, Başsavcı, başkanvekilleri ve daire başkanları, kendi üyeleri arasından Danıştay Genel Kurulunca üye tamsayısının salt çoğunluğu ve gizli oyla dört yıl için seçilirler. Süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

Danıştayın, kuruluşu, işleyişi, Başkan, Başsavcı, başkanvekilleri, daire başkanları ile üyelerinin nitelikleri ve seçim usulleri, idarî yargının özelliği, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir."

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca; Ahmet Necdet SEZER, Samia AKBULUT, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Lütfi F. TUNCEL, Fulya KANTARCIOĞLU, Mahir Can ILICAK ve Rüştü SÖNMEZ'in katılımlarıyla 3.11.1998 gününde yapılan toplantıda, "dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, sınırlama sorununun esas inceleme evresinde ele alınmasına" oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri ile işin esasına ilişkin rapor, Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen yasa kuralı, aykırılık savına dayanak yapılan Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ve öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Sınırlama Sorunu

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 4054 sayılı Yasa'nın 55. maddesinin birinci fıkrasının birinci tümcesinin iptalini istemiştir. Tümcede, "Kurulun nihaî kararlarına, tedbir kararlarına, para cezalarına ve süreli para cezalarına karşı kararın taraflara tebliğinden itibaren süresi içinde Danıştaya başvurulabilir" denilmektedir.

Danıştay'da açılan davada, Rekabet Kurulu Başkanlığı'nın aldığı "tedbir kararı"nın iptali istendiğinden; 55. maddenin birinci fıkrasının birinci tümcesine ilişkin esas incelemenin "tedbir kararları" ile sınırlı olarak yapılmasına karar verilmiştir.

Güven DİNÇER, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Lütfi F. TUNCEL ile Fulya KANTARCIOĞLU "Sınırlama yapılmasına gerek bulunmadığı" yolundaki karşıoylarıyla karara katılmamışlardır.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Başvuru kararında, Anayasa'nın 155. maddesinin birinci fıkrasının son tümcesinde, Danıştay'ın, kanunla gösterilen belli davalara ilk ve son derece mahkemesi olarak bakmasının öngörüldüğü, maddede belirtilen kanunun, Anayasa'nın 142. maddesinde sözü edilen Danıştay'ın kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usullerini gösteren 2575 sayılı Danıştay Kanunu olduğu, Anayasa'nın 155. maddesinin de bunu doğruladığı, çeşitli kanunlarla ilk derece mahkemesi olarak görev verilmesinin Danıştay'ın içtihat mahkemesi olma niteliğini kaybetmesine yol açacağı, böyle bir düzenlemenin kamu yararına uygun olmayacağı, hukuk devleti ilkesine de ters düşeceği ileri sürülerek 4054 sayılı Yasa'nın 55. maddesinin ilk fıkrasının birinci tümcesinin, Anayasa'nın 2., 9., 142. ve 155. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istenilmiştir.

Anayasa'nın 2. maddesinde, "Türkiye Cumhuriyeti toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, Başlangıç'ta belirtilen temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir" denilmektedir.

Hukuk devleti, insan haklarına saygı gösteren, bu hakları koruyucu adaletli bir hukuk düzeni kurup sürdürmekle kendisini yükümlü sayan, her etkinliğinde hukuka ve Anayasa'ya uyan, işlem ve eylemleri bağımsız yargı denetimine tabi olan devlettir. Böyle bir düzenin kurulması, yasama, yürütme ve yargı alanına giren tüm işlem ve eylemlerin hukuk kuralları içinde kalması, temel hak ve özgürlüklerin anayasal güvenceye bağlanmasıyla olanaklıdır. Anayasa'nın 9. maddesinde yargı yetkisinin Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılacağı, 142. maddesinde de, mahkemelerin kuruluşu, görev yetkileri, işleyişi ve yargılama usullerinin kanunla düzenleneceği; 155. maddesinin birinci fıkrasında da, Danıştay'ın idarî mahkemelerce verilen ve kanunun başka bir idarî yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme yeri olduğu, kanunla gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakacağı belirtilmiştir.

2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 1. maddesinde Danıştay'ın, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile görevlendirilmiş Yüksek İdare Mahkemesi, danışma ve inceleme mercii olduğu açıklanmış, 24. maddesinde de, ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'da bakılacak davalar sayılmıştır. Maddede sayılan davalar, objektif düzenleyici nitelikteki idarî işlemlerle, yasakoyucunun önemli sayarak doğrudan Danıştay'da görülmesini istediği idarî işlemlere karşı açılan davalardır.

6.1.1982 günlü, 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'la kurulan idare ve vergi mahkemeleri faaliyetlerine başlayıncaya kadar, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi'nde görülecek davalar hariç olmak üzere tüm idarî uyuşmazlıklar, ilk ve son derece mahkemesi olarak Danıştay'da görülüp çözümlenmiştir. İdare ve vergi mahkemelerinin kurularak faaliyete geçirilmesinden sonra Danıştay'ın dava yükünü azaltmak ve tarafların davaları kolaylıkla takip etmelerini sağlamak amacıyla, Danıştay'ın gördüğü davaların büyük bir kısmının idare ve vergi mahkemelerinde çözümlenmesi sağlanmış, Danıştay büyük ölçüde içtihat mahkemesi konumuna getirilmiştir. Ancak, Danıştay'ın ilk derece mahkemesi sıfatıyla da kimi davalara bakması Anayasa'nın 155. maddesi gereği olduğundan, bu konudaki genel düzenlemelere 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 24. maddesinde yer verilmiştir. Öte yandan kimi yasalarla da o yasanın uygulanmasından doğacak uyuşmazlıkları görmeye ilk ve son derece mahkemesi olarak Danıştay yetkili kılınmıştır.

Anayasa'nın 155. maddesinin ilk fıkrasının son tümcesinde Danıştay, "kanunla gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar" denilmektedir. Buradaki "kanun" sözcüğü yalnız Danıştay kuruluş yasasını değil, diğer yasaları da kapsayacak biçimde geniş anlamda kullanıldığından kuruluş yasası dışındaki yasalarla Danıştay'a görev verilemiyeceği ileri sürülemez. Bu nedenle, 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 24. maddesinde sayılmayan bir uyuşmazlığın doğrudan ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'da görülmesini ngren itiraz konusu yasa kuralının Anayasa'ya aykırı olduğu yolundaki savda isabet yoktur.

İtiraz konusu kural, Anayasa'nın 142. ve 155. maddelerine ve dolayısıyla 2. ve 9. maddelerine aykırı değildir. İstem reddi gerekir.

VI- SONUÇ

7.12.1994 günlü, 4054 sayılı "Rekabetin Korunması Hakkında Kanun"un 55. maddesinin birinci fıkrasının birinci tümcesinin "tedbir kararları" yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 22.12.1998 gününde OYBİRLİğİYLE karar verildi.

Başkan	ye	ye
Ahmet Necdet SEZER	Samia AKBULUT	Haşim KILIÇ
ye	ye	ye
Yalçın ACARGÜN	Mustafa BUMİN	Sacit ADALI
ye	ye	ye
Ali HÜNER	Lütfi F. TUNCEL	Fulya KANTARCIOğLU
ye	ye	
Mahir Can ILICAK	Rüştü SÖNMEZ	